

בית הדין הארצי לעבודה

עע 000202/08	
ברע 000204/08	

1. ד"ר ליליה סוטובסקי
 2. ד"ר גרגורי דאימן
 3. ד"ר ליליה מלינוב
 4. ד"ר מיכאל זלצר
 5. ד"ר שולמית גרציק
 6. ד"ר מרינה רובינוביץ'
- המערערים

המשיבה

שירותי בריאות כללית

מתייצבת

ההסתדרות הרפואית בישראל

בפני: השופט יגאל פליטמן, שופט שמואל צור, השופטת ורדה וירט-ליבנה
נציג עובדים מר יצחק ברק, נציג מעבידים מר חיים קמיניץ

בשם המערערים: עו"ד נורית בלוטה ועו"ד צבי גבר
בשם המשיבה: עו"ד תמר גולן ועו"ד גאי גולן
בשם ההסתדרות הרפואית בישראל: גב' רחל הרצוג

לפרוטוקול בעבודה (2006-03-09): עב 1602/04 סוטובסקי נ' שירותי בריאות כללית/הנהלת מחוז דרום שופטים: טוינה משה עו"ד: שפרוני צבי, גולן תמר
להחלטה בעבודה (2005-05-02): עב 1602/04 ד"ר סוטובסקי ליליה נ' שירותי בריאות כללית שופטים: זיידרמן ישראל עו"ד: נורית בלוטה, יעל קרמר
לפסק-דין בעבודה (2007-10-31): עב 1602/04 ד"ר סוטובסקי ליליה נ' שירותי בריאות כללית שופטים: משה טוינה עו"ד: שפרוני צבי, גולן תמר

מיני-רציו:

* צדדים רשאים לקבוע את היקף תחולת הסכם קבוצי על ציבור העובדים, וזכויות העובדים ייקבעו בהתחשב בכך. בענייננו מערכת ההסכמים הקבוציים לא חלה על המערערים שהועסקו בחוזים מיוחדים למתן "שרות קנוי", בתעריף מיוחד ולא לפי דרגה בסולם השכר של הרופאים

* עבודה – הסכם קבוצי – תחולתו

* עבודה – הסכם קבוצי – ארגון יציג

* עבודה – הסדר קבוצי – תחולתו

* עבודה – הסדר קיבוצי – זכות מכוח הסדר קיבוצי

* עבודה – סדרי דין – גילוי מסמכים

המערערים הם רופאים שהועסקו במרפאות המשיבה מחוץ לתקן, לפי חוזים אישיים בהם הוגדר מעמדם כ"נותני שירות" והתמורה נקבעה לפי שעת עבודה כנגד חשבונית מס, שלא לפי דרגה בסולם השכר של הרופאים. בביה"ד האזורי עמדה לדיון השאלה האם זכאים המערערים להשוואת שכרם והתנאים הנלווים לרופאים שכירים העובדים במרפאות המשיבה בתקן המשולם לפי ההסכמים הקיבוציים, ההסדרים הקיבוציים והנהגים לפי דירוג הרופאים. עיקר הדיון נסב אודות שאלת תחולת ההסכמים הקיבוציים על המערערים.

בית הדין הארצי לעבודה, (מפי השופט ש' צור ובהסכמת השופטים י' פליטמן, ו' וירט-ליבנה ונציגי הציבור י' ברק, ח' קמיניץ), דחה את הערעור ופסק כי:

ביחסי עבודה קיבוציים רשאים הצדדים לקבוע שהוראות ההסכם הקיבוצי, כולו או מקצתו, יחולו על קבוצות מוגדרות של עובדים ולא דווקא על כלל העובדים המיוצגים ע"י הארגון היציג. עניין תחולתו של הסכם קיבוצי ותוקפו שייך לתוכנו של ההסכם הקיבוצי ולכן נתון להחלטת הצדדים. החוק אינו מגביל הוצאות עובדים מתחום היקפו של הסכם קיבוצי, כך ש"ההוצאה" נשארת פתוחה למי"מ חופשי בין הצדדים להסכם קיבוצי. כפועל יוצא מעקרון זה, רשאים הצדדים לקבוע את היקף תחולתו של ההסכם על ציבור העובדים וזכויות העובדים ייגזרו וייקבעו בהתחשב בגבולות אלה. מבחינת מערכת ההסכמים הקיבוציים של הרופאים עולה כי היא לא חלה על המערערים שהועסקו בחוזים מיוחדים למתן "שירות קנוי", בתעריף מיוחד ושלא לפי דרגה בסולם השכר של הרופאים. כ"כ, מהראיות עולה כי קיים שוני בין העבודה שביצעו המערערים לרופאים שהועסקו בתקן ולפיכך קבע ביה"ד קמא כי עבודתם של המערערים לא היתה "שוות ערך" לזו של רופאי הקופה שהועסקו בתקן ולכן לא ניתן לקבוע כי המערערים היו זוכים לשכר זהה לרופאי התקן לו היו מועסקים לפי ההסכמים הקיבוציים. מדובר בקביעות עובדתיות של ביה"ד קמא שאין בסיס להתערב בהן.

אשר לדחיית בקשתו של מערער 2 לגילוי ועיון במסמכים ספציפיים, מהטעם שעל המערערים מוטלת חובה לכמת את תביעתם - הלכה היא כי מתן או סירוב ליתן צו לגילוי מסמכים והיקף הגילוי, נתון לשיקול דעת הערכה הדיונית ורק במקרה שהחלטה מופרכת על פניה תתערב ערכאת הערעור בשיקול דעתה. בענייננו לא נמצא כי יש בהחלטה טעות המצדיקה מתן רשות ערעור בשלב זה. ההחלטה מאזנת בין זכויותיהם הדיוניות של הצדדים, ואינה מונעת מהמערער לכמת את תביעתו על בסיס הנתונים המצויים ברשותו.

פסק - דין

השופט שמואל צור

1. המערערים הם רופאים אשר הועסקו תקופות שונות במרפאות שירותי בריאות כללית (להלן - **המשיבה**) מחוץ לתקן, בין כרופאים מחליפים ובין למשימות חולפות. המערערים הועסקו במשיבה לפי חוזים אישיים בהם הוגדר מעמדם כ"נותני שירות" והתמורה נקבעה לפי שעת עבודה כנגד חשבונית מס, שלא על פי דרגה בסולם השכר של הרופאים.

בבית הדין האזורי עמדה לדיון השאלה האם זכאים המערערים להשוואת שכרם והתנאים הנלווים לאלה של עמיתיהם הרופאים השכירים העובדים במרפאות המשיבה בתקן המשולם על פי ההסכמים הקיבוציים, ההסדרים הקיבוציים והנוהגים על פי דירוג הרופאים. שאלה זו עומדת גם במרכז הערעור שבפנינו.

הרקע העובדתי

2. המשיבה הינה תאגיד ציבורי המספק שירותי בריאות לציבור מבוטחים בבתי חולים ובמרפאות בקהילה. במסגרת זו מעסיקה המשיבה רופאים לפי תקן. השכר ותנאי העסקתם של רופאים אלה נקבעו בהסכמים קיבוציים, בהסדרים קיבוציים ובהוראות נוהל שמוציאה הנהלת המשיבה החלות על כלל הרופאים השכירים המועסקים על ידה. לצד הרופאים במשרת תקן, מעסיקה המשיבה רופאים בהסכמים ובהסדרים מיוחדים, באמצעות חברות כוח אדם, בהסכמים מיוחדים או כרופאים עצמאיים. תנאי השכר וההעסקה של רופאים אלה נקבעו בהסדרים אישיים מיוחדים שנערכו עימם.

3. המערערים עלו ממדינות חבר העמים בשנות ה-90, והם רופאים כללים, ללא תואר מומחה המוכר בישראל. המערערים סיימו את לימודי הרפואה בארץ מוצאם והוסמכו כרופאים במדינת ישראל. המערערים הועסקו, בין 3 ל- 11 שנים, על ידי המשיבה כרופאים כלליים שלא בתקן, במסגרת הסכמים מיוחדים, במרפאות קהילה שונות במחוז הדרום.

4. המערערים הועסקו על ידי המשיבה לפי חוזים מיוחדים כרופאים כלליים, להבדיל מרופאים בעלי תואר "מומחה" אשר הועסקו אצל המשיבה במשרות תקן. במסגרת החוזים שנחתמו בין המשיבה לבין כל אחד מן המערערים הוגדר

מעמדם של המערערים כ"נותני שירות" והתמורה נקבעה לפי שעת עבודה כנגד חשבונית מס.

5. במהלך תקופת עבודתם של המערערים ביצעה המשיבה לגביהם תהליך של הערכה כך שהטובים שבהם נשלחו להתמחות, הגרועים פוטרו ואחרים המשיכו לעבוד עד שנמצא רופא מומחה. המערערים לא נקלטו כרופאים בתקן וההתקשרות עימם הסתיימה בפיטוריהם ובהתפטרותם. המערערים 1-4 סיימו עבודתם במשיבה בתקופה דצמבר 2001 - פברואר 2002 והמערערים 5 ו-6 בחודש דצמבר 2004.

ההליך בבית הדין האזורי

6. בבית הדין האזורי בבאר-שבע הגישו כל אחד מן המערערים תביעה כספית והצהרתית נגד המשיבה. בתביעתם ביקשו המערערים להצהיר על קיומם של יחסי עובד ומעביד בין המשיבה לבין כל אחד מהם. עוד ביקשו המערערים להצהיר על בטלותם של חוזי העבודה האישיים שנחתמו עימם ועל חלות הוראות ההסכמים הקיבוציים, ההסדרים והנהלים החלים על רופאי המשיבה בתקן. בנוסף ביקשו המערערים להצהיר כי הם זכאים לכל ההטבות ותנאי השכר שהעניקה המשיבה לעמיתיהם, רופאים בתקן, בעלי ותק, דרוג וסוג עבודה דומה לזה שלהם. כמו כן תבעו המערערים להורות למשיבה להגיש תחשיב באשר לשכר, לתנאים הנלווים ולפיצויי פיטורים, להם היו זכאים, אילו היו עובדי המשיבה.

7. במהלך הדיון בתביעות המאוחדות בבית הדין האזורי הודיעה המשיבה כי אין היא עומדת על הטענה בדבר העדר יחסי עובד מעביד. לאור זאת הדיון התמקד בשאלת הזכויות להן זכאים המערערים כעובדי המשיבה ותחולתם של ההסכמים וההסדרים הקיבוציים עליהם. טענות המערערים התייחסו במיוחד להשוואת תנאי השכר לאלה של עמיתיהם הרופאים בתקן ותחולת ההסכמים הקיבוציים, ההסדרים והנהלים עליהם.

8. המשיבה טענה כי ההסכמים הקיבוציים לא חלו על המערערים מאחר ונקבע בהם חד משמעית כי הם חלים רק על רופאים המקבלים שכרם על פי דירוג

הרופאים, בין אם מדובר בעובדים שכירים קבועים, זמניים וארעיים בתקן ובין אם מדובר ברופאים המועסקים בחוזה מיוחד. לטענתה, גם אם המערערים היו עובדיה, הרי משעה שהוסכם עימם כי שכרם ישולם על בסיס תעריף שעה ולא על פי דירוג הרופאים, לא חלים ההסכמים וההסדרים הקיבוציים. לעניין זה המשיבה מפנה להסכם הקיבוצי מיום 13.7.00, בו התחייבה היא לנהל משא ומתן עם ארגון רופאי כללית להסדרת עניין העסקת כוח אדם קנוי (להלן - **הסכם 2000**). משא ומתן זה התגבש לכלל הסכם קיבוצי רק בדצמבר 2004, בו הוסדרו לראשונה תנאי שכרם של רופאים אשר הועסקו עד אותה עת בחוזים מיוחדים וקיבלו תמורה שלא על פי דירוג הרופאים אך זאת מיום 1.1.05 ולא קודם לכן (להלן - **הסכם 2004**). לטענת המשיבה, רק ממועד היכנסו של הסכם 2004 לתוקף (1.1.05) ניתן להחיל את ההסכמים וההסדרים הקיבוציים על רופאים במעמד דומה לזה של המערערים.

9. בית הדין האזורי (השופט משה טוינה; [עב 1602/04](#), 2565/04, 1099/05, 1415/05, 1485/05 ו- 1990/05 [פורסם בנבו]), בפסק דין חלקי, ניתח את הראיות והעדויות שהובאו בפניו וקבע כי ההסכמים הקיבוציים במשיבה חלים רק על רופאים המקבלים שכר על פי דירוג ודרגה הקבועים בהסכמים. בקשר לכך קבע בית הדין האזורי כי ההסכמים הקיבוציים וגם ההסדרים הקיבוציים, קובעים במפורש כי הם חלים על העובדים המקבלים שכרם על פי דירוג הרופאים (סעיף 15 לפסק הדין). כן קבע בית הדין כי אין להתעלם מהעובדה שהצדדים להסכמים הקיבוציים ולהסדרים הקיבוציים הגבילו את תחולתם רק על רופאים המועסקים לפי דירוג הרופאים. עוד נקבע כי הסדרי השכר הקיבוציים החלים על כלל הרופאים במשיבה הם הסדרים דיספוזיטיביים, מהם רשאית המשיבה לחרוג בדרך של קביעת שכר לרופא שלא במסגרת דירוג השכר לרופאים (סעיף 23 לפסק הדין).

10. בית הדין קיבל את עמדת המשיבה וקבע כי קיים שוני בין העבודה שבוצעה על ידי המערערים לבין הרופאים המועסקים בתקן. בקשר לכך מצא בית הדין כי מרבית המערערים הועסקו כרופאים מחליפים ולא לה שהועסקו בדרך קבע נקבעה מכסת מטופלים נמוכה ממסכת המטופלים של רופא בתקן. עוד נקבע כי

בשונה מן המערערים, רוב הרופאים שהתקבלו למשרות תיקניות הם בעלי הכשרה של רופא מומחה או בעלי תואר של רופא מומחה כך שהשירות הרפואי שניתן על ידם שונה ועדיף על פני זה של רופאים חסרי הכשרה זו דוגמת המערערים.

11. לדעת בית הדין האזורי, השוני באופי השירות שנתנו המערערים למשיבה בהשוואה לרופאים בתקן, הוכר על ידי הסתדרות הרופאים בהסכם 2004, בו קבעו הצדדים סל של זכויות לרופא במהלך התמחות או במעמד של רופא מחליף השונה מזה של רופא בתקן (סעיף 24 לפסק הדין). לדעת בית הדין ניתן ללמוד מהסכם 2004 על ערך הזכויות והשכר להם היו זכאים המערערים אילו הועסקו כעובדים במהלך כל תקופת ההתקשרות עם המשיבה. זאת בשים לב לכך שמרבית תקופת העסקתם שימשו המערערים כרופאים מחליפים ותקופת ההתקשרות עימם נועדה לבחון את מידת התאמתם לעבודה כרופאים בתקן (סעיף 29).

לדעת בית הדין אין להחיל על המערערים את מערך הזכויות שבהסכמים וההסדרים הקיבוציים והוראות הנוהל החלים על הרופאים בתקן, שכן הארגון היציג של הרופאים והמעבידים כלל לא התכוונו להעניק להם זאת. עוד נקבע כי עם קבלת תביעת המערערים להכיר בהם כעובדים, הם יהנו מזכויות הנובעות ממעמד זה מכח הסכם 2004 (סעיף 30). כפועל יוצא מכך קבע בית הדין כי משהתקבלה טענת המערערים על היותם במעמד של "עובדים" בזמן התקשרות עם המשיבה, הם זכאים לסל הזכויות כאמור בסעיף 17 להסכם 2004 אך לא מעבר לכך. לאור זאת הורה בית הדין למשיבה להגיש תחשיב ובו כימות זכויותיהם של המערערים.

פסק הדין של בית הדין האזורי הוא חלקי ועוסק אך ורק בשאלת תחולת ההסכמים וההסדרים הקיבוציים על המערערים לתקופת העסקתם לפני הסכם 2004. בית הדין טרם דן בתביעות הכספיות הספציפיות של כל עובד.

הערעור

12. בערעור בפנינו חוזרים המערערים על טענותיהם בבית הדין האזורי וטוענים כי היה על בית הדין להעניק להם תנאי שכר שווים לאלה שהוענקו לרופאים האחרים שבתקן. לטענתם, לא היה שוני בין עבודתם לבין העבודה שבוצעה על ידי רופאים בתקן. לטענת המערערים, גם אם מתכונת העבודה שבוצעה על ידם היתה שונה מזו שבוצעה על ידי עמיתיהם בתקן, עדיין ההסכמים הקיבוציים, ההסדרים והנוהגים לא מסייגים את תחולתם עליהם. עוד טוענים המערערים כי, הואיל והם הוכרו כעובדי המשיבה, אין זה רלוונטי אם היתה המשיבה קולטת אותם כרופאים בתקן, מאחר שהמעמד של רופא בתקן הוא חלק בלתי נפרד מהמעמד של רופא עובד המשיבה במרפאה. כמו כן טוענים המערערים כי תקופות ההעסקה הממושכות בהן הועסקו, מעידות על כך שהמשיבה היתה שבעת רצון מעבודתם.

13. המערערים טוענים כי שגה בית הדין האזורי בכך שקבע שהעובדה שהם הועסקו כקבלנים בשכר שעה ולא לפי דירוג הרופאים, גרמה להוצאתם מתחולת ההסכמים החלים על עמיתיהם רופאים בתקן. לטענתם, הואיל וצורת ההעסקה של "חוזה קבלן" לא היתה קיימת שעה שנערכו ההסכמים בהם קיימת הוראה בדבר הוצאת עובדים שאינם מקבלים שכר לפי דירוג הרופאים מתחולתם, הרי שהוראת סייג זו מתייחסת לרופאים עצמאים בלבד ולא לעובדים המועסקים לפי חוזה מיוחד. לטענת המערערים, היה על בית הדין האזורי לתת דעתו לאמור בהוראת סעיף 32.2 להסכם הקיבוצי משנת 91, לפיה אין להגיע להסדרים אישיים עם רופאים הנחותים מהקבוע בהסכם זה. לטענתם, שגה בית הדין האזורי בקובעו כי ארגון העובדים הסכים להוציא ממסגרת ההסכמים את הרופאים שהועסקו כקבלנים והוכרו בדיעבד כעובדים, שכן במעמדם כקבלנים המערערים לא היו מיוצגים כלל על ידי ארגון העובדים. המערערים חולקים גם על קביעת בית הדין כי מרביתם הועסקו כרופאים מחליפים ולטענתם קביעה זו שגויה מבחינה עובדתית.

14. מוסיפים המערערים וטוענים כי הסכם 2004 מבטא הסכמה של ארגון העובדים לאפשר למשיבה להחיל על הרופאים שהעסיקה במתכונות שונות תנאי שכר פחותים מאלה של רופאים בתקן. לטענתם, הוראות הסכם 2004 אינן חלות

עליהם, שכן במועד כניסתו לתוקף הם כבר לא הועסקו על ידי המשיבה. עוד טוענים המערערים כי היה מקום לחייב את המשיבה בהוצאות משפט.

15. עם הגשת הערעור, איפשרנו להסתדרות הרפואית בישראל (להלן - הר"י) להתייצב בהליך ולהשמיע טענותיה.

הר"י תומכת בעמדת המערערים בדבר השוואת שכרם לשכר עמיתיהם הרופאים על פי הסכמי הרופאים שקדמו להסכם 2004, למעט הרכיב של "נפשות נוספות". הר"י טוענת כי הואיל והסכם 2004 חל על רופאים שנקלטו במשיבה מיום 1.1.2005 ואילך, הוא לא חל המערערים אשר הועסקו בשירות המשיבה בתקופה שלפני חתימת אותו הסכם. עוד נטען כי גם בהסכם מיום 1.1.97 עם ארגון רופאי קופת חולים כללית נקבע כי "במשרות התקניות לא יועסקו רופאים המוגדרים ככוח אדם קנוי אלא כרופאים מחליפים בלבד. רופאים תקינים יקבלו שכר על פי הסכמי הרופאים".

מוסיפה הר"י וטוענת כי דירוג הרופאים הוא הדירוג היחיד בשירות הציבורי שנועד להעסקת רופאים בעלי רישיון ישראלי לעסוק ברפואה. לטענתה, יש להעסיק את כלל הרופאים - ובהם הרופאים המחליפים הוותיקים - אך ורק בדירוג הרופאים ועל פי ההסכמים הקיבוציים וההסדרים הקיבוציים של הרופאים. זאת, למעט מספר מקרים מצומצם בהם סויגה תחולת ההסכמים במפורש, דוגמת הסכם 2004.

16. המשיבה תומכת בפסק דינו של בית הדין האזורי. המשיבה טוענת שהתנהגות הצדדים מלמדת כי רופאים הועסקו בהסכמים מיוחדים, בין אם כעצמאים ובין אם בהסכמים אישיים, על פי תמורה ספציפית שהוסכמה עימם ולא על פי הסכם קיבוצי או על פי סולם שכר הרופאים. מוסיפה המשיבה וטוענת כי היתה הבחנה ממשית ומהותית בין המערערים לעמיתיהם הרופאים בתקן, העולה כדי הבדל רלוונטי המצדיק התייחסות שונה ותנאי שכר שונים. לטענתה, הוכח כי האיכות המקצועית של הרופאים בתקן היתה גבוהה מזו של המערערים וכי הם תיפקדו ברמה טובה יותר ומורכבת יותר. לטענתה, ההבחנה באה לידי ביטוי גם בהסכם 2004 בו נקבע כי רופאים דוגמת המערערים יהיו זכאים לתנאי שכר פחותים מאלה של רופאים שכירים, קביעה בה הכיר ארגון הרופאים.

עוד טוענת המשיבה כי הוכח שהמערערים עבדו במשיבה כרופאים מחליפים. במסגרת זאת עברו המערערים ממרפאה למרפאה, מילאו את מקומם של רופאים חסרים, שימשו כתגבור למרפאות מסוימות ומילאו משימות זמניות עד לקליטתם של רופאים מומחים.

17. במהלך הדיון בפנינו העלו המערערים לראשונה טענה בדבר מיצוי זכויותיהם גם לגבי תקופת העבר, לאור הוראות הסכם 2004. בהתאם להחלטתנו כל צד הגיש סיכומים לעניין הטענה החדשה.

המשיבה טוענת כי בהסכם 2004 סיימו הצדדים ליחסי העבודה הקיבוציים את כלל המחלוקות ביניהם בנושא העסקת רופאים שלא בהתאם להסכמים הקיבוציים. לטענתה, הוראת הויתור בסעיף 24 להסכם 2004 חלה גם על המערערים, שכן אין זה הגיוני שרופאים שסיימו את עבודתם במשיבה קודם למועד חתימת ההסכם יהיו זכאים לשכר גבוה מאלה אשר המשיכו את עבודתם לאחר חתימת ההסכם. עוד טענה המשיבה כי לפי הסכם 2004, רופאים אשר המשיבה מחליטה לקלוט בתקן יהיו זכאים לתנאי שכר מוסכמים ומופחתים מאלה של רופאים המועסקים בתקן וזאת ממועד קליטתם בתקן ולא קודם לכן, כך שהמשיבה לא תידרש לשלם כל תשלום על תקופת העבר.

18. בתגובתה טוענת הר"י כי היא התנגדה להעסקת רופאים בהסכמים אישיים ובתנאים נחותים מאלה הקבועים בהסכמים הקיבוציים החלים על הרופאים. לטענתה, ככל שהיה צורך בעבר בהעסקת רופאים מחליפים בתנאים מיוחדים, נתנה הר"י לכך הסכמה בנוהל מיוחד אשר הגביל את התשלום בעבור "נפשות נוספות" שקיבלו רופאים אלה, נוהג שהיה קיים ערב חתימת הסכם 2004.

19. המערערים טוענים כי הם לא הועסקו על ידי המשיבה במועד כניסתו לתוקף של הסכם 2004 ולפיכך הוראת סעיף 24 בדבר מיצוי התביעות אינה חלה עליהם. לטענתם, גם אם סעיף מיצוי התביעות מונע הגשת תביעות אישיות לגבי העבר, אין התביעות שלהם נופלות לגדר אותן תביעות אסורות. לטענתם, אם משמעות הסעיף היא, כטענת המשיבה, כי רופאים שלא עבדו במשיבה במועד תחילת

תוקפו של ההסכם מנועים מלתבוע את זכויותיהם לגבי העבר, הרי מדובר בויתור משמעותי מצד ארגון העובדים בשם העובדים.

דיון והכרעה

20. לאחר שנתנו דעתנו למכלול טענות הצדדים בכתב ולהשלמת טיעונם בעל פה, מוצאים אנו כי דין הערעור להידחות. נחה דעתנו כי פסק הדין החלקי של בית הדין האזורי מפורט ומנומק כראוי, הוא מבוסס היטב על התשתית העובדתית שנפרשה בפניו ומסקנותיו מסתברות נכונה מתשתית זו. מעבר לצורך נעמוד להלן על מספר נקודות הראויות להתייחסות.

צורות העסקת רופאים במשיבה

21. נקודת המפתח לבחינת הערעור שבפנינו, נוגעת לשאלת תחולת ההסכמים הקיבוציים על המערערים. נדמה שאין חולק כי ביחסי עבודה קיבוציים רשאים הצדדים לקבוע שהוראות ההסכם הקיבוצי, כולו או מקצתו, יחולו על קבוצות מוגדרות של עובדים ולא דווקא על כלל העובדים המיוצגים על ידי הארגון היציג. כך, נפסק כי "עניין תחולתו של הסכם קיבוצי ותוקפו שייך לתוכנו של ההסכם הקיבוצי ולכן נתון להחלטת הצדדים ([דב"ע מט/3-132](#) **מדינת ישראל - מנשה נבעה**, פד"ע כ"א 326 וכן ראו [דב"ע מא/3-111](#) **תדיראן - עטיה פד"ע י"ג** 285). ובמקום אחר נפסק כי "החוק אינו מגביל הוצאות עובדים מתחום היקפו של הסכם קיבוצי, כך ש"ההוצאה" נשאת פתוחה למשא ומתן חופשי בין הצדדים להסכם קיבוצי" ([עב' 3291/02](#) **הלפרין - קופת חולים לאומית**; [פורסם בנבו]).

כפועל יוצא מעקרון זה, רשאים הצדדים לקבוע את היקף תחולתו של ההסכם על ציבור העובדים וזכויות העובדים ייגזרו וייקבעו בהתחשב בגבולות אלה.

22. לפי התשתית ההסכמית שהוצגה בבית הדין האזורי ובפנינו, מערכת ההסכמים הקיבוציים של הרופאים חלה על שתי קבוצות רופאים מרכזיות ועיקריות: **האחת** - רופאים קבועים, זמניים וארעיים המקבלים משכורת לפי דרגה בסולם השכר של הרופאים; **והשניה** - רופאים המועסקים בחוזה מיוחד הקובע כי משכורתם נקבעת לפי דרגה בסולם השכר של הרופאים. הוראה מפורשת בעניין

זה, בנוסח זהה או כמעט זהה, קיימת עוד משנת 1976 (סעיף 32 לזכרון הדברים מיום 29.11.76; נספח א' לתצהיר מר גולני) ולאורך השנים שלאחר מכן (סעיף 55א) להסכם מיום 15.3.79 - נספח ב' לתצהיר מר גולן; סעיף 18.2 לנספח ההשלמה להסכם מיום 20.6.94).

לפי הוראות אלה, מערכת ההסכמים הקיבוציים של הרופאים לא חלה על המערערים אשר הועסקו בחוזים מיוחדים למתן "שרות קנוי", בתעריף מיוחד ושלא על פי דרגה בסולם השכר של הרופאים. אי תחולת ההסכמים הקיבוציים של הרופאים על המערערים אינה קשורה בשאלת מעמדם כנותני שירותים עצמאיים או כעובדים שכירים, שכן גם אם הסכימה המשיבה - לאחר מעשה ולמפרע - כי התקיימו בין הצדדים יחסי עובד - מעביד, אין הדבר מלמד בהכרח שחלים עליהם ההסכמים הקיבוציים של הרופאים.

23. חיזוק לתמונת מצב זו ניתן למצוא בהסכם הקיבוצי מיום 13.7.00 (מוצג 47 בתיק מוצגי המערערים), בו קיימת התייחסות מיוחדת לקבוצת הרופאים עליה נמנים המערערים. בסעיף 14 לאותו הסכם נאמר כך:

14. "כוח אדם קנוי"

נושא העסקת כוח אדם קנוי אצל שירותי בריאות כללית, יוסדר בהסכם בין שירותי בריאות כללית לבין הר"י, תוך 6 חודשים ממועד החתימה על הסכם זה, על פי ההבנות שיושגו בין הצדדים."

הוראה זו מגלמת בחובה לא רק התחייבות להסדיר את מעמדם של רופאים המועסקים במעמד של "כח אדם קנוי", אלא היא משקפת מציאות הסכמית ועובדתית לפיה קיימת קבוצה של רופאים המועסקים במעמד של "כח אדם קנוי" אשר ההסכמים הקיבוציים אינם חלים על סוג ההעסקה זה. ניתן לראות בהוראה זו של הסכם 2000 משום הודאה של הארגון היציג בדבר אי תחולת ההסכמים הקיבוציים על עובדי "כח אדם קנוי".

25. ואמנם, בין הצדדים נוהל משא ומתן בהתאם לסעיף 14 להסכם 2000 אשר הבשיל לכדי הסכם קיבוצי מיום 10.12.04. רק בהסכם זה נקבע לראשונה הסדר

לעניין מעמדם ודרך העסקתם של "עובדי חברות כוח אדם או בהסכמים מיוחדים עם כללית, ואשר אינם מועסקים כקבועים בכללית..." (סעיף 4) ושל העסקתם של רופאים שאינם מומחים ב"משימה חולפת" או ב"משימת החלפה" (סעיף 5). עם זאת נקבע בסעיף 2 להסכם 2004 כי "תחולתו של הסכם זה הינה מיום 1.1.05...", כך שאין הוא חל על המערערים אשר הועסקו במשיבה קודם לכן והעסקתם הסתיימה לפני מועד תחולתו.

26. מעבר לכך ואף מעבר לצורך, קבע בית הדין האזורי כי קיים שוני בין העבודה שביצעו המערערים לבין רופאים שהועסקו בתקן. נקבע כי המערערים הועסקו כרופאים מחליפים במרפאות המשיבה. נקבע כי למערערים הוקצו מכסות מטופלים נמוכות מאלה שהוקצו לרופאים שהועסקו בתקן. כמו כן נקבע כי הרוב המוחלט של רופאי קהילה אשר הועסקו בתקן הם בעלי תואר "מומחה", בעוד שהמערערים לא היו בעלי תואר זה (סעיף 24 לפסק הדין של בית הדין האזורי). על יסוד נתונים אלה, קבע בית הדין האזורי כי עבודתם של המערערים לא היתה "שוות ערך" לזו של רופאי הקופה שהועסקו בתקן (שם) ולכן לא ניתן לקבוע כי המערערים היו זוכים לשכר זהה לרופאי התקן לו היו מועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים (סעיף 25 לפסק הדין). מדובר בקביעות עובדתיות העולות מחומר הראיות שהיה בפני בית הדין האזורי ולנו כערכאת ערעור אין בסיס להתערב בכך.

27. בפני בית הדין האזורי הוסבר גם הרקע למציאות העסקתם של המערערים. כך, פרופ' ורדי הצהיר כי העסקת רופאים שלא בתקן החלה בשנות ה-90 כאשר נעשו פניות רבות למשיבה מצד רופאים, חלקם הגדול יוצאי חבר העמים, שעלו לישראל באותה תקופה, להעסקתם במסגרת המחוז. חלק ניכר מרופאים אלה לא היו מומחים. בנוסף, באותה עת לא היו למחוז תקנים פנויים לקליטתם, שכן תקנים פנויים בודדים הוקצו לקליטתם של רופאים מומחים או רופאים כללים ברמה גבוהה. למרות זאת ולאור רצונו של המחוז לסייע לרופאים אלה, המחוז היה נכון להעסיקם במסגרת זמנית ושונה - של רופאים עצמאים ובתמורה ספציפית שסוכמה עימם, וזאת בעיקר לתפקידים של רופאים מחליפים. העסקתם של רופאים אלה היתה לפרק זמן מוגבל, עד אשר יעלה בידה

המשיבה להשלים את המגמה של העסקת רופאים מומחים (סעיפים 20-24 לתצהירו).

מר גור גולני, מנהל מחלקת פרט בחטיבת משאבי אנוש ומידע במשיבה, העיד בבית הדין האזורי כי בתקופה שלפני הסכם 2004 היו מספר מסלולים להעסקת רופאים. כך, היה מסלול של רופאים אשר עבדו בשירות קנוי באמצעות חברות כוח אדם, מסלול אחר היה רופאים המועסקים בהסכמים מיוחדים, כאשר חלקם קיבלו משרה בתקן ואילו חלקם לא קיבלו תקן. לאחר הסכם 2004 קיימים שני מסלולים להעסקת רופאים: מסלול אחד – העסקה בסולם הדירוג של רופאים לפי דרגה בתקן ומסלול שני, העסקה במסלול של רופא עצמאי (עמ' 42-43 לפרוטוקול מיום 20.6.06). דברים דומים נאמרו גם על ידי ד"ר ורדי (עמ' 59 לפרוטוקול מיום 20.6.06).

28. ד"ר שרף העיד בבית הדין האזורי כי ההבדל בין המערערים ליתר הרופאים היה בשני מובנים: האחד – שהיחידות בהן עבדו המערערים היו קטנות והשני – שהם שימשו במרבית הזמן כמחליפים (עמ' 31 לפרוטוקול מיום 20.3.06). כן העיד ד"ר שרף כי הרמה המקצועית של המערערים היתה נמוכה (עמ' 37 לפרוטוקול).

בעדותו הסביר ד"ר ורדי כי "שאינן דומה שירות שניתן על ידי רופא מומחה לשירות של לא מומחה. כ- 80% מהעבודה של רופא ראשוני מהווים כ- 20% חולים כרוניים מורכבים או תהליכים רפואיים שדורשים ידע רפואי והכשרה מעמיקה". עוד הסביר ד"ר ורדי כי "מה שמאפיין מומחה זו הכשרה, זה ידע מעמיק, זה עמידה בבחינות וזה הגדרת משימות רפואיות שונות, יותר מורכבות, יותר מעמיקות" (עמ' 63 לעדותו).

29. כאמור, משך שנים רבות הועסקו המערערים כרופאים שאינם מומחים במסגרת הסכמים מיוחדים, על פי תמורה שהוסכמה ולא על פי סולם שכר הרופאים. דבר זה נעשה בשל השוני המהותי הקיים באופי פעילותם, הגדרת תפקידם ותרומתם למערכת המשיבה ותוך חריגה מוסכמת ומובנית מתחולתם של ההסכמים הקיבוציים, ההסדרים והנהלים החלים על הרופאים התיקניים. התנהגות הצדדים משך כל אותן השנים מלמדת גם היא על מצב דברים זה.

בקשר לכך טוענים המערערים כי אצל המשיבה לא היה מעמד של רופא שכיר שלא בתקן. לטענתם, הוכח, באמצעות עדותו של ד"ר שרף, כי בנוסף לרופאים שכירים בתקן, העסיקה המשיבה רופאים מחליפים בהסכמים מיוחדים כרופאים עצמאים בלבד ולא כרופאים שכירים.

טענה זו יש לדחות. המשיבה הוכיחה כי בנוסף לרופאים שנקלטו בשירותיה כרופאים מומחים בתקן, הועסקו גם רופאים נוספים כלליים שלא בתקן. זאת לאור המציאות החדשה אשר נוצרה עם גל העליה הגדול ממדינות חבר העמים, בראשית שנות ה-90. המשיבה החליטה להעסיק רופאים אלה במסגרת זמנית עד שעלה בידה להעסיק רופאים מומחים. התקשרות עם רופאים אלה נעשתה באמצעות הסכמים מיוחדים ובתמורה מוסכמת. במהלך השנים הועסקו במשיבה רופאים אלה בהסכמים מיוחדים ולא על פי הסכם קיבוצי זה או אחר ולא על פי סולם שכר הרופאים. בקשר לכך ציינה הר"י כי אומנם היא התנגדה להעסקת רופאים בהסכמים אישיים ובתנאים נחותים מאלה הקבועים בהסכמים הקיבוציים, אך ככל שהיה צורך בהעסקת רופאים מחליפים אלה בתנאים מיוחדים, היא נתנה הסכמתה לדבר. כך, בדיון בפנינו הסבירה המשיבה כי בשנות ה-90 לא היו כמעט מומחים ולאור עליה גדולה מחבר העמים, הסכימה המשיבה, בתמיכה של משרד הבריאות ובעידוד של משרד הקליטה, לקלוט אותם רופאים לא מומחים שלא בתקן ובכך לחזק את קליטתם במדינה.

30. המערערים טוענים כי לפי סעיף 32.2 להסכם הקיבוצי משנת 91, נאסר על המשיבה להגיע להסכמים אישיים עם רופאים הפחותים בתנאיהם מהקבוע בהסכם זה. אין מקום לקבל טענה זו. סעיף 32 שכותרתו "עובדים עליהם חל ההסכם" קובע, לאמור:

"32.1 הסכם זה חל על העובדים הקבועים, הזמניים והארעיים המקבלים שכרם על פי דירוג הרופאים וכן על הרופאים העובדים על פי חוזה מיוחד הקובע כי שכרם נקבע לפי דרגה בסולם השכר של הרופאים, אלא אם נקבע במפורש אחרת בהסכם זה."

32.2 המעסיקים לא יגיעו להסדרים עם הרופאים בחוזים מיוחדים ו/או אחרים הפחותים מהקבוע בהסכם זה, למעט במקרים של רופאים

המועסקים במימון קרן קליטה או במקרים אחרים אשר יוסכמו בוועדת המעקב".

(מוצג מע/44 מטעם המערערים).

כפי שניתן לראות, סעיף 32.1 חוזר על הנוסחה הקבועה לעניין היקף תחולת ההסכמים הקיבוציים אשר על פיה ההסכמים הקיבוציים אינם חלים על המערערים. אשר להתחייבות שבסעיף 32.2 - ספק אם היא חלה במישור היחסים האישי בין המשיבה לבין עובדיה ועל כל פנים, הוראה זו לא חזרה על עצמה בהסכם משנת 1994, כך שניתן לראותה כבטלה. מעבר לכך, מעדותו של פרופ' ורדי בבית הדין האזורי עולה כי במהלך השנים הועסקו רופאים בהסכמים מיוחדים שלא על פי ההסכמים הקיבוציים ולא על פי סולם שכר הרופאים וזאת בידיעת הצדדים ליחסי העבודה הקיבוציים (סעיף 35 לתצהירו). דברים דומים העיד מר גולני (סעיף 14 לתצהירו). עדות זו לא נסתרה ובכל מקרה ניתן לראות בעמדת הר"י בפנינו (מיום 29.7.08) משום תמיכה בה.

בקשת רשות הערעור

36. המערער מס' 2 ד"ר גרגורי דאימן הגיש בקשת רשות ערעור על החלטת בית הדין האזורי (משה טוינה; [עב 1602/06](#)) מיום 4.3.08, הדוחה את בקשתו לגילוי ועיון במסמכים ספציפיים ([ברע 204/08](#)).

37. במסגרת פסק הדין החלקי הורה בית הדין האזורי למשיבה להגיש תחשיב מטעמה ובה כימות זכויות המערערים, על בסיס מערך הזכויות והשכר להם היו זכאים כעובדי המשיבה. עוד נקבע כי ככל שהתחשיב לא יהיה מקובל על המערערים, הם יידרשו להגיש תצהירים ובהם כימות תביעותיהם.

לאחר הגשת התחשיב מטעם המשיבה, הגיש המערער בבית הדין האזורי בקשה לעיון במסמכים אשר כללו, בין היתר, את כל הנתונים על בסיסם הוכנו תחשיבי המשיבה, את כל החישובים המתמטיים העומדים מאחורי המספרים המוצגים בתחשיב ואת טבלאות השכר המשולב של הרופאים המעודכנות לשנים 97

ואילך. בית הדין האזורי, דחה את בקשת המערער מהטעם שמוטלת על המערערים החובה לכמת את תביעתם.

38. המערער טוען כי על מנת לכמת את התביעה זקוקים המערערים לטבלאות השכר המשולב של הרופאים, לצורך הבנת דרך ביצוע התחשיב על ידי המשיבה. לטענתו בלא החישובים לא יוכל לקבוע את עמדתו בנוגע לתחשיבים. עוד טוען המערער כי אין בהעברת טבלאות השכר כל פגיעה במשיבה, שכן מידע זה מצוי בידיה והיא אף השתמשה בו לצורך הכנת תחשיביה ולא תגרם לה כל טרחה. עוד נטען כי שגה בית הדין האזורי בכך שלא ערך איזון בין הפגיעה שתגרם לו כתוצאה מדחיית בקשתו לבין הפגיעה שתגרם למשיבה אם הבקשה תתקבל.

39. המשיבה מתנגדת לבקשה וטוענת כי אין בה כדי להקים כל זכות לקבלת הנתונים המבוקשים. אשר לבקשה לקבלת טבלאות השכר נטען כי בכתב התביעה הציג המערער חישובים בדבר השכר המשולב אשר היה על המשיבה

לשלמו. עוד נטען כי מדובר בטבלאות מן ההסכמים הקיבוציים החלים על המשיבה שהינם פומביים.

40. לאחר שנתנו דעתנו לנימוקי הבקשה ולתשובת המשיבה אשר הוגשה לבית הדין האזורי, אנו מחליטים לדחותה. הלכה היא כי מתן או סירוב ליתן צו לגילוי מסמכים וכן היקף הגילוי נתון לשיקול דעתה של הערכה הדיונית ורק במקרה שהחלטה מופרכת על פניה תתערב ערכאת הערעור בשיקול דעתה ([דב"ע נד/4-16 בנק איגוד לישראל – ההסתדרות הכללית](#), פד"ע כז 225; [דב"ע נז/102-3 דבורה נבות-פיקל – מרדכי ריכטר](#), פד"ע לב 460). במקרה שלפנינו, לא מצאנו כי יש בהחלטת בית הדין האזורי טעות משפטית או אחרת המצדיקה מתן רשות ערעור בשלב זה. נחה דעתנו, כי החלטת בית הדין האזורי מאזנת בין זכויותיהם הדיוניות של הצדדים, ואינה מונעת מהמערער לכמת את תביעתו על בסיס הנתונים המצויים ברשותו.

41. **סוף דבר** - הערעור נדחה. המערערים יישאו בהוצאות המשיבה בערעור בסכום של 6,000 ש"ח.

ניתן היום י"ט בחשוון תשס"ט (17 בנובמבר 2008), בהעדר הצדדים.

יגאל פליטמן 54678313-204/08

השופט יגאל פליטמן שופט שמואל צור השופטת ורדה וירט-ליבנה

נציג מעבידים מר חיים קמיניץ

נציג עובדים מר יצחק ברק

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)